

Posodobljeno leta 2010

Določbe EU o socialni varnosti

Vaše pravice med gibanjem v Evropski uniji

50 LET koordinacije socialne varnosti EU

Evropska komisija

Določbe EU o socialni varnosti

Vaše pravice med gibanjem v Evropski uniji

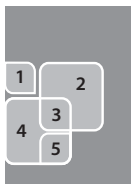
Evropska komisija

Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti
Enota E3

Rokopis je bil dokončan januarja 2010

Niti Evropska komisija niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

Za uporabo ali reprodukcijo fotografij, za katere Evropska unija nima avtorskih pravic, je treba za dovoljenje zaprositi neposredno imetnika ali imetnike avtorskih pravic.

- © Fotografiji 1, 3: iStock
- © Fotografiji 2, 4: 123RF
- © Fotografija 5: Evropska unija

Europe Direct je služba za pomoč pri
iskanju odgovorov na vprašanja
v zvezi z Evropsko unijo

Brezplačna telefonska številka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*): Nekateri operaterji mobilne telefonije ne
dovoljujejo vzpostavitve zveze s številkami 00 800
ali pa te klice zaračunavajo.

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.

Dostop je mogoč na strežniku Europa (<http://europa.eu>).

Kataloški podatki in povzetek so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2011

ISBN 978-92-79-17678-4

doi:10.2767/96692

© Evropska unija, 2011

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Printed in Belgium

TISKANO NA PAPIRJU, BELJENEM BREZ ELEMENTARNEGA KLORA (ECF)

Zakaj ta vodnik?

Vodnik je namenjen vsem mobilnim ljudem, ki se gibljejo med državami članicami Evropske unije (EU) zaradi dela, študija, upokojitve ali celo zaradi kratkega oddiha. Obravnava pravice iz socialne varnosti, ki jim pripadajo tudi med gibanjem. Njegov namen je zagotoviti enostavno razumljive informacije o pravicah in obveznostih na področju socialne varnosti v okoliščinah, ki zadevajo dve državi ali več.

Sistemi socialne varnosti držav članic se med seboj bistveno razlikujejo, določbe EU o koordinaciji socialne varnosti pa kljub stalnemu razvoju niso namenjene njihovi uskladitvi. S temi določbami se želi le preprečiti, da bi državljani pri premikih iz ene države članice v drugo izgubili del pravic ali vse pravice iz socialne varnosti.

Vaš položaj na področju socialne varnosti med bivanjem v drugi državi članici ni vedno enak. Zato vam priporočamo, da se pred selitvijo ali potovanjem seznanite z ustreznimi poglavji tega vodnika in se glede nadaljnjih nasvetov po potrebi posvetujete z ustanovami (nosilci) socialne varnosti v državi svojega stalnega prebivališča.

Ta vodnik ne opisuje sistemov socialne varnosti v državah članicah. Podrobne informacije o nacionalnih sistemih socialne varnosti so na voljo na spletni strani <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Zaradi zapletenosti pravil EU v zvezi s koordinacijo socialne varnosti ter glede na namen in jedrnatost tega vodnika informacije iz posameznih poglavij ne morejo biti vedno izčrpne. Poleg tega na zakonodajo EU s področja socialne varnosti znatno vpliva sodna praksa Sodišča Evropske unije, zato se s časom spreminja in razvija. Kadar ste v dvomih, vam priporočamo obisk spletnih strani, navedenih na koncu tega vodnika, ali posvetovanje s pristojnimi organi socialne varnosti v svoji državi članici.

Vsebina

1. Določbe EU o koordinaciji socialne varnosti	7
1.1 Zakaj potrebujemo določbe EU?	7
1.2 Kaj pomeni koordinacija socialne varnosti EU?	8
2. Posodobljena koordinacija socialne varnosti EU	10
2.1 Boljše informacije, boljši dostop do pravic.....	10
2.2 Prehod s starih pravil na nova	12
3. Ali te določbe veljajo za vas?	14
4. V katerih državah se lahko sklicujete na te določbe?	15
5. Katere zadeve vključujejo določbe EU o koordinaciji socialne varnosti?	16
5.1 V kateri državi ste zavarovani?	17
5.2 Kakšne so vaše pravice in obveznosti?.....	21
5.3 Kaj morate vedeti v primeru bolezni ali materinstva.....	22
5.4 Nesreče pri delu in poklicne bolezni	26
5.5 Invalidnost.....	28
5.6 Kdo mi plačuje starostno pokojnino?.....	31
5.7 Pokojnine za preživele družinske člane in pomoč ob smrti	35
5.8 Kaj storiti v primeru brezposelnosti?	36
5.9 Kaj pa družinske dajatve?	40
5.10 Dajatve za predčasno upokožitev	43
5.11 Posebne denarne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki za socialno varnost	43

6. Na kratko o vaših pravicah	44
6.1 Obmejni delavec	44
6.2 Napoteni delavec.....	45
6.3 Upokojenec.....	46
6.4 Turist.....	47
6.5 Študent.....	48
6.6 Neaktivna oseba.....	48
6.7 Nedržavljan EU	48
7. Izvajanje določb koordinacije v praksi	49
7.1 Prenosljivi dokumenti	49
7.2 Sodelovanje z več državami članicami	49
7.3 Tuje države, tuji jeziki: to ni nujno težava.....	51
7.4 Nosilci socialne varnosti v državah članicah: pravi naslov v težavah.....	52
7.5 Pravila EU imajo prednost.....	52
7.6 Pritožba na sodišče je vaša pravica	53
7.7 Sodišče Evropske unije	54
8. Druga vprašanja.....	56
Uporabne spletne povezave.....	58

1. Določbe EU o koordinaciji socialne varnosti

1.1 Zakaj potrebujemo določbe EU?

Brez določb Evropske unije o koordinaciji socialne varnosti ne bi imeli zagotovljene ustrezne zaščite pri uveljavljanju pravice do svobodnega gibanja in bivanja v Evropski uniji.

Mobilnost lahko dejansko prinaša različna vprašanja v zvezi s pravicami iz socialne varnosti, kot so:

- ➔ Kdo plača stroške zdravljenja v primeru nesreče ali bolezni med bivanjem v tujini?
- ➔ Kakšne pravice do pokojnine imam, če sem bil zaposlen v drugih državah članicah?
- ➔ Katera država članica mi mora izplačevati dajatve (nadomestilo) za brezposelnost, če sem obmejni delavec?
- ➔ Ali je mogoče še naprej prejemati dajatve (nadomestilo) za brezposelnost med iskanjem službe v drugi državi članici?
- ➔ Katera država članica mi mora izplačevati družinske dajatve (dodatek), če moji otroci ne prebivajo v državi članici, v kateri sem zaposlen?
- ➔ Kje je treba plačati prispevke za socialno varnost, v katerem jeziku je treba oddati zahteve za dajatve in katere roke je treba upoštevati?

Same nacionalne zakonodaje na področju socialne varnosti ne odgovarjajo na ta vprašanja: tako lahko tvegate, da ste zavarovani dvakrat ali nikjer, ali pa izgubite pridobljene pravice do socialnih dajatev, ne da bi imeli možnost pridobiti nove. Zato so za zagotovitev učinkovite in popolne zaščite pravic, ki jih zagotavljajo zakonsko predpisani sistemi socialne varnosti, potrebne evropske določbe, ki veljajo v vsej Uniji.

1.2 Kaj pomeni koordinacija socialne varnosti EU?

Določbe EU o koordinaciji socialne varnosti ne nadomeščajo nacionalnih sistemov socialne varnosti z enotnim evropskim sistemom. Taka uskladitev s političnega stališča ni mogoča, saj so sistemi socialne varnosti držav članic posledica dolgoletne tradicije, močno ukoreninjene v nacionalno kulturo in navade.

Določbe EU ne usklajujejo nacionalnih sistemov socialne varnosti, ampak zagotavljajo njihovo koordinacijo. Vsaka država članica lahko sama odloči, kdo mora biti zavarovan v skladu z njeno zakonodajo, katere dajatve (nadomestila) se dodelijo in pod kakšnimi pogoji, na kakšen način se dajatve (nadomestila) izračunajo ter katere prispevke je treba plačevati. Določbe koordinacije določajo skupna pravila in načela, ki jih morajo pri uporabi nacionalnih zakonov spoštovati vsi nacionalni javni organi, ustanove socialne varnosti in sodišča. S tem se zagotovi, da uporaba različnih nacionalnih zakonodaj ne škodi osebam, ki uveljavljajo svojo pravico do gibanja in bivanja v državah članicah.

Če oseba uveljavlja pravico do gibanja in bivanja v Evropi, ne sme biti v slabšem položaju kot oseba, ki od nekdanj živi in dela v eni državi članici. Zato je treba rešiti naslednje težave.

- ➔ V nekaterih državah članicah socialna varnost temelji na stalnem prebivališču, v drugih pa so zavarovane le tiste osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost (in njihovi družinski člani). Da bi se preprečili primeri, v katerih bi bili delavci migranti zavarovani v več kot eni državi članici ali nikjer, je v določbah koordinacije določeno, katera nacionalna zakonodaja se uporablja za delavca migranta v vsakem posameznem primeru.
- ➔ V skladu z nacionalno zakonodajo je upravičenost do dajatev (nadomestil) včasih odvisna od dolžine zavarovalne dobe, delovne dobe ali stalnega prebivališča (odvisno od države članice in vrste dajatev: šest mesecev, eno leto, pet let, deset let ali v nekaterih primerih petnajst let). Določbe koordinacije predvidevajo „seštevanje dob“. To pomeni, da se za upravičenost do dajatev v skladu z zakonodajo ene države članice po potrebi upoštevajo izpolnjena zavarovalna doba, doba zaposlitve ali stalnega bivanja v skladu z zakonodajo druge države članice.

PRIMER

Kaj se zgodi z delavcem migrantom, ki postane invalid in je bil najprej štiri leta zavarovan v državi članici, v kateri se za upravičenost do dajatev za invalidnost zahteva najmanj pet let zavarovalne dobe, potem pa je bil še štirinajst let zavarovan v državi članici, v kateri se zahteva najmanj petnajst let zavarovalne dobe?

Če uredb ne bi bilo, ta delavec na podlagi samih nacionalnih zakonodaj ne bi bil upravičen do dajatev za invalidnost v nobeni od teh dveh držav, čeprav je bil skupaj zavarovan osemnajst let.

Določbe EU o socialni varnosti ne uvajajo novih vrst dajatev in ne razveljavljajo nacionalne zakonodaje. Njihov edini namen je zaščita evropskih državljanov, ki delajo ali stalno ali začasno bivajo v drugi državi članici.

OPOMBA

V tem vodniku pogosto uporabljamo izraza „stalno“ in „začasno“ prebivališče: „stalno“ prebivališče je kraj, kjer oseba običajno biva; „začasno“ prebivališče je kraj, kjer oseba začasno biva.

2. Posodobljena koordinacija socialne varnosti EU

Določbe Evropske unije o koordinaciji socialne varnosti poznamo že 50 let, pravila pa se stalno prilagajajo socialnemu in pravnemu razvoju. Novi uredbi (ES) št. 883/2004 in 987/2009 ali „posodobljena koordinacija socialne varnosti EU“ temeljita na tej dragoceni izkušnji: poenostavljata in izboljšujeta zakonodajo EU, pri tem pa povečujeta pravice zadevnih oseb.

S „posodobljeno koordinacijo socialne varnosti EU“ so se pravila namesto na lajšanje mobilnosti delavcev osredotočila na uveljavljanje pravic vseh državljanov, zaposlenih ali ne. Te spremembe v koordinaciji socialne varnosti poskušajo olajšati življenje Evropejcev v gibanju.

„Posodobljena koordinacija“ je velik napredek pri zaščiti vseh državljanov in ne le približno 10,5 milijona Evropejcev, ki ne živijo v državi članici svojega rojstva, ampak v drugi (približno 2,1 % celotnega prebivalstva EU). Olajšala bo življenje 250 000 ljudem, ki so delali v več kot eni državi članici in morajo vsako leto prenesti del pravic do pokojnine. Izboljšala bo tudi zaščito za več kot milijon ljudi, ki vsak dan prečka meje EU zaradi službe.

2.1 Boljše informacije, boljši dostop do pravic

Državljeni so v središču „posodobljene koordinacije“, nove uredbe pa zlasti poudarjajo dolžnosti držav članic do njih. V skladu s tem morajo države članice priskrbeti dejavno pomoč in informacije ter izpolnjevati konkretne cilje učinkovitosti, hitrega odziva in dostopnosti. Državljeni morajo ustanove (nosilce) čim hitreje obvestiti o vseh spremembah osebnega ali družinskega statusa, ki vplivajo na njihove pravice do dajatev.

Za podkrepitev cilja „dobrega upravljanja“ se na podlagi novih pravil zahteva elektronska izmenjava podatkov med ustanovami (nosilci). Potekala bo prek tako imenovanega sistema EESSI (elektronska izmenjava informacij socialne varnosti), ki bo v omrežje povezoval več kot 50 000 nacionalnih ustanov (nosilcev).

Prejšnjih papirnih „obrazcev E“ ne bo več, čeprav bodo nekatere zamenjali novi prenosljivi dokumenti (glej seznam v oddelku 7). Državljeni bodo do sistema EESSI dostopali tudi prek imenika, v katerem so našteje vse nacionalne in lokalne ustanove (nosilci), vključene v koordinacijo socialne varnosti.

Novi uredbi prav tako izboljšujeta zaščito posameznikov, ki se gibljejo v Evropi. Da bi sledili razvoju nacionalnih zakonodaj, zajemata nove pravice, kot so dajatve za očetovstvo in dajatve za predčasno upokožitev, ki jih v prejšnjih pravilih ni bilo. Poleg tega so določbe, ki zadevajo področja, kot so brezposelnost, zdravstveno zavarovanje in družinske dajatve, poenostavljene, zaradi česar bo uredbi lažje razlagati, manj pa bo tudi možnosti za nasprotujoča si mnenja.

Novi uredbi predstavljata tudi možnost, da bi se državljan začasno registriral in dostopal do dajatev, kadar bi se stališča držav članic glede tega, katera zakonodaja naj se uporabi, razlikovala. To zagotavlja, da nihče ne bo ostal brez kritja socialne varnosti med čakanjem na odločitev države članice.

Predvidena sta tudi nov dialog in spravni postopek med državami članicami. V primeru različnih stališč držav glede veljavnosti dokumenta ali glede tega, katera zakonodaja naj se uporabi v posameznem primeru, bo ta postopek omogočal sklenitev končnega sporazuma v največ pol leta.

Novi uredbi začneta veljati 1. maja 2010. Po tem datumu vse nacionalne ustanove (nosilci) in organi začnejo uporabljati nova pravila za koordinacijo socialne varnosti, ki jih obravnava ta vodnik.

POMEMBNO

Za Islandijo, Lihtenštajn, Norveško (države EGP) in Švico novi uredbi ne veljata, dokler sporazumi med EU in navedenimi državami ne bodo spremenjeni v skladu z novima uredbama.

2.2 Prehod s starih pravil na nova

Sprejete so bile posebne določbe, s katerimi naj bi se zagotovilo, da prehod na nova pravila ne bo negativno vplival na državljana.

➡ Katera pravila bodo veljala za zahtevek, predložen v času veljavnosti starih pravil?

Načeloma bosta novi uredbi po začetku veljavnosti veljali tudi za okoliščine, ki so nastale pred začetkom njune veljavnosti. Vendar če je bil zahtevek predložen v času veljavnosti starih uredb, ga morajo urejati pravila, veljavna v času predložitve.

Če ste pokojnino prejeli v času veljavnosti starih pravil, lahko zaprosite za ponovni izračun v okviru novih pravil. V nobenem primeru tak izračun ne sme pomeniti nižjega zneska dodeljene dajatve.

➡ Kaj se zgodi z dokumenti, ki mi jih nosilci izdajo v času veljavnosti starih pravil?

Dokumenti, povezani s koordinacijo socialne varnosti (tj. obrazci E, evropske kartice zdravstvenega zavarovanja in začasna nadomestna potrdila), ki so jih pristojni organi izdali v času veljavnosti starih pravil, so še naprej veljavni, nosilci držav članic pa jih bodo upoštevali tudi po dnevu začetka veljavnosti novih uredb. Kljub temu jih ne bo več mogoče uporabljati po prenehanju veljavnosti ali če jih umakne ali zamenja pristojni organ.

➡ V kateri državi bom zavarovan, če so se pravila, ki urejajo moj primer, spremenila?

Če za vaš primer zaradi novih pravil velja zakonodaja druge države članice, kot bi veljala v skladu s starimi pravili, se prvotna zakonodaja lahko še naprej uporablja največ 10 let, pri čemer se zadevni primer ne spremeni. Vendar pa lahko zahtevate, da za vas velja zakonodaja, veljavna v skladu z novima uredbama.

- ➔ Ali se bo za napotene delavce z novimi pravili obdobje napotitve, ki ga določata novi uredbi, „ponovno začelo“?

Celo v okviru novih pravil ostaja napotitev časovno omejena izjema splošnega pravila, da morate biti zavarovani v državi svoje zaposlitve. Zato se obdobje napotitve, uporabljeno v skladu s starimi pravili, upošteva in odšteje od skupne časovne omejitve za napotitev, ki jo določata novi uredbi.

POMEMBNO

Morda obstajajo druga vprašanja in težave v zvezi z medsebojnim vplivanjem starih in novih pravil. Če želite izvedeti več o spremembah, ki jih nova pravila morda uvajajo za vaš primer, se obrnite na pristojnega nosilca v svoji državi. Posodobljena koordinacija poudarja zagotavljanje informacij državljanom: pravico imate, da ste obveščeni o svojih pravicah in obveznostih v okviru novih določb koordinacije.

3. Ali te določbe veljajo za vas?

Določbe EU o socialni varnosti še ne veljajo za vse osebe, ki se gibljejo ali bivajo v državah članicah Evropske unije in Evropskem gospodarskem prostoru. Zato je pomembno vedeti, ali te določbe za vas veljajo: samo tako se lahko na nacionalnih sodiščih in v ustanovah (nosilcih) sklicujete nanje.

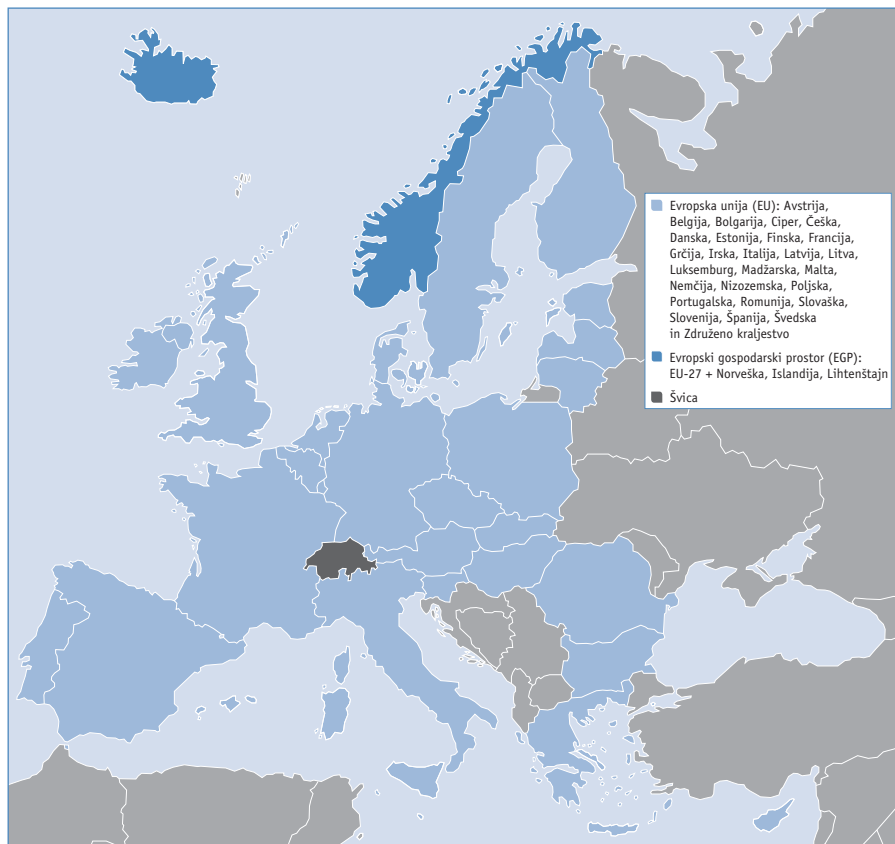
Vse državljane držav članic Evropske unije ali Norveške, Islandije, Lihtenštajna (na podlagi Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru) ali Švice (Sporazum EU-Švica), ki so zavarovani ali so bili zavarovani v skladu z zakonodajo ene od teh držav, ščitijo določbe koordinacije.

V nekaterih primerih te določbe veljajo tudi za nedržavljanke EU (glej oddelek 6.7).

4. V katerih državah se lahko sklicujete na te določbe?

Na določbe EU o socialni varnosti se lahko sklicujete v vseh državah članicah Evropske unije (EU) in Evropskega gospodarskega prostora (EGP) ter Švici.

Novi uredbi (ES) št. 883/2004 in 987/2009 veljata za države EGP in Švico šele po spremembi sporazumov z EGP in Švico. Do takrat za te države veljata uredbi (EGS) št. 1408/71 in 574/72.

OPOMBA

Kadar se v tem vodniku uporablja izraz „država članica“, zajema vse zgoraj naštetе države.

5. Katere zadeve vključujejo določbe EU o koordinaciji socialne varnosti?

Določbe EU o koordinaciji socialne varnosti se uporabljajo za nacionalno zakonodajo (!) na naslednjih področjih:

- ➔ dajatve (nadomestilo) za bolezni,
- ➔ dajatve (nadomestilo) za materinstvo in očetovstvo,
- ➔ nesreče pri delu,
- ➔ poklicne bolezni,
- ➔ dajatve (nadomestilo) za invalidnost,
- ➔ starostne pokojnine,
- ➔ dajatve (nadomestilo) za preživele družinske člane,
- ➔ pomoč ob smrti,
- ➔ dajatve (nadomestilo) za brezposelnost,
- ➔ družinske dajatve (dodatki),
- ➔ dajatve za predčasno upokožitev.

To pomeni, da se lahko vedno sklicujete na določbe koordinacije, kadar so te določbe potrebne za vašo upravičenost do ene od teh dajatev.

(!) Člen 1(l) Uredbe (ES) št. 883/2004 navaja, da „zakonodaja“ pomeni vse zakone, predpise in druge določbe ter vse druge izvedbene ukrepe“, ki se nanašajo na področja socialne varnosti, navedena v poglavju 5 tega vodnika.

Vendar pa te določbe ne veljajo na naslednjih področjih:

- ➔ socialna in zdravstvena pomoč: te dajatve so običajno odvisne od dohodka in niso povezane z nobeno od zgoraj navedenih kategorij;
- ➔ dajatve za žrtve vojn, vojaških posegov ali njihovih posledic, za žrtve zločinov, atentatov ali terorističnih dejanj, žrtve škode, ki so jo povzročili državni agenti po dolžnosti, ali žrtve, ki so bile v slabšem položaju zaradi političnih ali verskih razlogov ali zaradi svojega izvora.

V nekaterih primerih je morda težko določiti, ali je določena dajatev zajeta v določbah koordinacije ali ne. V tem primeru se posvetujte z ustreznim nosilcem (ustanovo).

POMEMBNO

Določbe koordinacije veljajo za področja socialne varnosti in ne za obdavčenje, ki ga lahko urejajo dvostranski sporazumi. O podrobnostih v zvezi s svojim položajem se posvetujte z davčnimi organi v svoji državi.

5.1 V kateri državi ste zavarovani?

Prvič, določbe koordinacije določajo pravila za ugotavljanje, katera zakonodaja države članice s področja socialne varnosti velja za vas v primeru, ki vključuje več kot eno državo članico. To je pomembno zaradi plačevanja prispevkov za socialno varnost ter tudi zaradi upravičenosti do dajatev in pridobitve pravic do pokojnine v prihodnosti.

Osnovna načela so pojasnjena spodaj.

A. Za vas velja zakonodaja le ene države članice hkrati

To načelo velja za vse osebe, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene države članice ali več držav, ne glede na število vpletenih držav. Za osebe, ki so zaposlene v štirih ali petih državah članicah, prav tako velja zakonodaja le ene države članice hkrati.

B. Če delate v eni državi članici, za vas velja zakonodaja te države članice

To načelo se uporablja za zaposlene in samozaposlene osebe, tudi če prebivajo na ozemlju druge države ali če imajo njihova podjetja ali delodajalci sedež v drugi državi članici.

Če prekinete delo v eni državi članici, da bi delo opravljali v drugi državi članici, za vas velja zakonodaja „nove“ države zaposlitve. Tako v „stari“ državi ne boste več pridobivali pravic, začeli pa jih boste pridobivati v „novi“ državi. Ni pomembno, ali tam tudi stalno bivate: tudi kot obmejni delavec, ki ohrani stalno prebivališče v „stari“ državi zaposlitve, ste zavarovani v skladu z zakonodajo države, v kateri delate.

IZJEME

Pri tem splošnem načelu pa je tudi nekaj izjem.

V primeru napotitve: Vaš delodajalec vas lahko začasno pošlje na delo v drugo državo. Ta položaj, za katerega veljajo posebni pogoji, se imenuje „napotitev“. Če so ti pogoji izpolnjeni (in niste bili napoteni za nadomeščanje druge osebe), lahko v drugi državi delate do 24 mesecev, za vas pa ostane v veljavi zakonodaja države običajne zaposlitve. Cilj te rešitve je preprečevanje pogostih sprememb veljavne zakonodaje v primeru kratkih obdobj v tujini, zato je napotitev časovno omejena.

Pred odhodom v državo napotitve morate pridobiti dokument „A1“ (glej seznam v oddelku 7), ki dokazuje, da za vas še vedno velja zakonodaja države običajne zaposlitve. Vi ali vaš delodajalec lahko ta dokument pridobita pri nosilcu države članice vašega zavarovanja (država običajne zaposlitve).

Enako velja za samozaposlene osebe, ki začasno izvajajo podobno dejavnost v drugi državi članici.

Za mornarje: Če ste mornar in delate na ladji, ki pluje pod zastavo ene od držav članic, za vas velja zakonodaja te države, tudi če živite v drugi državi.

Če je sedež poslovanja vašega delodajalca v eni državi članici, plujete pa pod zastavo druge države, pri čemer je to tudi vaše stalno prebivališče, ste zavarovani v državi stalnega prebivališča.

V interesu zadevnih oseb: Odstopanje od teh skupnih pravil EU je mogoče pod pogojem, da je to v interesu zadevnih oseb. V tem primeru lahko dve državi članici ali več predvidevata nacionalna odstopanja na podlagi skupnega sporazuma.

C. Če delate v več kot eni državi članici

V teh okoliščinah se običajno določi država, s katero ste najbolj povezani.

- ➔ Kadar delate v več kot eni državi članici in stalno prebivate v državi, v kateri opravljate znaten del dejavnosti kot zaposlena ali samozaposlena oseba, velja za vas zakonodaja države stalnega prebivališča.

- ➔ Kadar delate v več kot eni državi članici in vas zaposlujejo različna podjetja ali delodajalci v različnih državah članicah, za vas prav tako velja zakonodaja države stalnega prebivališča.
- ➔ Če država stalnega prebivališča ni hkrati država, v kateri opravljate znaten del dejavnosti (v primeru zaposlene osebe) ali ki je središče vašega interesa (v primeru samozaposlene osebe), veljajo naslednja pravila:

Zaposlene osebe: Za vas velja zakonodaja države članice, v kateri je registriran sedež ali poslovalnica vašega delodajalca.

Samozaposlene osebe: Za vas velja zakonodaja države članice, v kateri je središče interesa vaših dejavnosti.

- ➔ Če v različnih državah članicah opravljate zaposlitveno in samozaposlitveno dejavnost, velja zakonodaja države zaposlitvene dejavnosti.
- ➔ Nenazadnje, za javne uslužbence velja zakonodaja njihove uprave, čeprav opravljajo zaposlitveno in/ali samozaposlitveno dejavnost.

D. Če niste zaposleni, za vas velja zakonodaja države stalnega prebivališča

To velja v nekaterih primerih brezposelnosti (glej oddelek 5.8) in v drugih okoliščinah, ki niso opisane v prejšnjih odstavkih (tj. tako imenovane neaktivne osebe, glej oddelek 6.6).

Veljavna zakonodaja v okviru posodobljene koordinacije

SKLIC NA UREDBO (ES) ŠT. 883/2004	KATERA ZAKONODAJA VELJA ZA KOGA?
Splošna načela Člen 11	Za delavce velja zakonodaja države zaposlitve v skladu z načelom <i>lex loci laboris</i> .
Odstopanja Člena 12 in 16	Za „napotene“ delavce velja zakonodaja države običajne zaposlitve. Dve državi ali več se lahko strinjata z zagotovitvijo izjem pri splošnih pravilih v interesu nekaterih oseb ali kategorij oseb.
Nasprotujoča si pravila Člen 13	Za osebe, ki opravljajo dejavnosti v dveh ali več državah, velja zakonodaja države glede na to, ali se znaten del njihove dejavnosti izvaja v državi stalnega prebivališča.
Posebne kategorije Člen 11(2), (3)(e) in (4)	Posebna pravila veljajo za „neaktivne“ osebe. Posebna pravila veljajo za mornarje.

5.2 Kakšne so vaše pravice in obveznosti?

Kadar za vas velja zakonodaja na področju socialne varnosti države članice, imate enake pravice in obveznosti kot državljani te države. To zlasti pomeni, da vaš zahtevk za dajatve ne more biti zavrnen zgolj zato, ker niste državljan te države.

Načelo enake obravnave se ne uporablja le za oblike jasne („neposredne“) diskriminacije, ampak tudi za vse oblike prikrite („posredne“) diskriminacije, kjer se določba nacionalne zakonodaje uporablja enako za državljane in tujce, v praksi pa se izkaže za neugodno zlasti za tujce.

Načeli nediskriminacije in enake obravnave sta osrednja elementa pravil koordinacije, ker preprečujeta slabši položaj ljudi pri premikih znotraj Unije. V okviru novih

pravil koordinacije splošna določba ti načeli dejansko oblikuje: obravnava izravnavo ali združevanje dajatev, dohodka, dejstev ali dogodkov. To na primer pomeni, da mora država članica pri določanju upravičenosti do dajatev, odvisnih od določenega dogodka (kot npr. zaključek vojaškega roka ali nesreča pri delu), med ocenjevanjem pravice osebe do prejemanja dajatev iz socialne varnosti upoštevati tudi dogodke, ki so se zgodili v drugih državah članicah, kot če bi se zgodili na njenem ozemlju.

V skladu z določbami koordinacije o socialni varnosti imate enako pravico kot državljani države, v kateri ste zavarovani, da volite člane organov ustanov socialne varnosti ali da sodelujete pri njihovem imenovanju. Nacionalna zakonodaja kljub temu določa, ali ste lahko izvoljeni za člana teh organov ali ne.

Nenazadnje ne smete pozabiti svojih obveznosti do države, v kateri ste zavarovani. To velja zlasti za obveznost plačevanja prispevkov za socialno varnost in tudi za vse druge obveznosti, ki jih morajo izpolnjevati državljani te države (npr. prijava pri nacionalnih organih in obveščanje o nekaterih dejstvih).

5.3 Kaj morate vedeti v primeru bolezni ali materinstva

Določbe koordinacije vsebujejo podrobno poglavje o dajatvah za bolezni, materinstvo in enakovredne storitve za očetovstvo za zavarovane osebe, upokojene in njihove družinske člane, ki stalno ali začasno prebivajo v tujini. Zagotavljajo obsežno in ustrezno zaščito delavcem migrantom in njihovim družinskim članom ter prav tako vsem osebam, za katere veljajo te določbe, zlasti več milijonom turistov, ki preživljajo svoje počitnice v tujini. Naslednji odstavek navajajo pregled vaših pravic.

A. Splošna pravila

Seštevanje: Kadar je treba za uveljavitev pravic iz zavarovanja izpolniti nekatere pogoje, mora pristojni nosilec upoštevati tudi dobo, ko ste bili zavarovani oziroma zaposleni po zakonodaji drugih držav, oziroma čas, ko ste v njih zakonito prebivali. To je zagotovilo, da ne boste izgubili pravic iz zdravstvenega zavarovanja, kadar se zaposlite ali preselite v drugo državo.

PRIMER

V nekaterih državah postanete upravičeni do dajatev za bolezen šele po šestih mesecih zavarovanja. Določbe koordinacije zagotavljajo, da ste, ko prekinete svoje prejšnje zavarovanje zaradi selitve v to državo, tam upravičeni do dajatev za bolezen od začetka zavarovanja.

Dajatve za bolezen in materinstvo se razlikujejo po vseh državah članicah. Vendar pa sta v vseh državah na voljo dve glavni kategoriji dajatev: denarne dajatve in storitve.

B. Denarne dajatve za bolezen

Te dajatve običajno nadomeščajo dohodek (plače), katerega izplačilo je zaradi bolezni začasno ustavljeno. Dajatve za posebne okoliščine (npr. odvisnost od pomoči) se lahko obravnavajo kot denarne dajatve za bolezen.

Na splošno se vedno izplačajo v skladu z zakonodajo države, v kateri ste zavarovani, ne glede na vaše stalno ali začasno prebivališče.

To velja za vse kategorije zavarovanih oseb in vse okoliščine. Znesek in trajanje dajatev sta v celoti odvisna od zakonodaje v državi zavarovanja. Vse denarne dajatve vam torej neposredno izplačuje pristojna ustanova te države.

C. Storitve v primeru bolezni

Te storitve vključujejo zdravstveno varstvo, zdravljenje, zdravila in bolnišnično oskrbo, nekatere dajatve za osebe, ki so odvisne od oskrbe, ter neposredna plačila za povračilo stroškov teh storitev.

Na splošno se zagotovijo v skladu z zakonodajo države vašega stalnega ali začasnega prebivališča, kot če bi bili zavarovani v tej državi. V primerjavi z zakonodajo države, v kateri ste dejansko zavarovani, ste zaradi tega lahko v boljšem ali slabšem položaju.

Vendar pa samo dejstvo, da so storitve zagotovljene v skladu z zakonodajo države stalnega ali začasnega prebivališča, še ne pomeni, da lahko prosto ali brez omejitev

pridobivate te storitve v vseh zadevnih državah. Zato je treba poznati dejanske pogoje za upravičenost do storitev v primeru bolezni v vsaki državi članici.

D. Stalno prebivališče v državi zavarovanja

Če imate stalno prebivališče v državi zavarovanja, je popolnoma jasno, da ste upravičeni do vseh storitev, določenih z zakonodajo te države. Te storitve zagotovi nosilec zdravstvenega zavarovanja v vašem kraju stalnega prebivališča pod enakimi pogoji kot vsem drugim osebam, zavarovanim v tej državi.

E. Stalno prebivališče zunaj države zavarovanja

Če imate stalno prebivališče zunaj države zavarovanja, ste upravičeni do vseh storitev, določenih z zakonodajo države stalnega prebivališča. Storitve zagotovi nosilec zdravstvenega zavarovanja v vašem kraju stalnega prebivališča, kot če bi bili tam zavarovani. Če ste čezmejni delavec ali njegov družinski član, imate pravice tudi v državi zaposlitve (obstajajo nekatere omejitve za družinske člane obmejnega delavca (glej oddelek 6.1) in za upokojene (glej oddelek 6.3)).

Upoštevajte, da se morate prijaviti pri nosilcu zdravstvenega zavarovanja v kraju vašega stalnega prebivališča. V ta namen morate prositi za dokument „S1“ (glej seznam v oddelku 7), ki potrjuje vaše kritje zdravstvenega zavarovanja s strani nosilca vašega zavarovanja. Nosilec v kraju vašega stalnega prebivališča se lahko poveže tudi z nosilcem vašega zavarovanja, da si izmenjata potrebne informacije v zvezi z vašo upravičenostjo.

Nosilec zdravstvenega zavarovanja, pri katerem ste zavarovani, običajno povrne stroške nosilcu zdravstvenega zavarovanja v kraju stalnega prebivališča.

F. Začasno bivanje zunaj države zavarovanja

Če začasno bivate zunaj države zavarovanja, imate pravico do vseh storitev, za katere se izkaže, da so v času vašega bivanja na ozemlju druge države članice potrebne z medicinskega vidika, ob upoštevanju narave storitev in predvidenega trajanja bivanja.

To pomeni, da boste vedno deležni ustreznega zdravljenja, vključno z izjemno dragim bolnišničnim zdravljenjem (na primer intenzivna nega po srčnem napadu). Zdravljenja morate biti deležni pod enakimi pogoji, kot če bi bili zavarovani v državi začasnega bivanja. Toda pozor: če greste v tujino izključno zaradi zdravljenja, je za to potrebno dovoljenje (glej oddelek 5.3G spodaj).

EVROPSKA KARTICA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

Evropska kartica zdravstvenega zavarovanja (EHIC) se izda evropskim državljanom, ki se iz osebnih ali poklicnih razlogov ali zaradi študija gibljejo v Evropskem gospodarskem prostoru (tj. v Evropski uniji, na Norveškem, Islandiji in v Lihtenštajnu) ter Švici. Ta kartica poenostavlja postopek pri prejemanju zdravstvene pomoči med začasnim bivanjem v eni od teh držav.

Vsaka država članica je odgovorna za izdelavo in distribucijo evropske kartice zdravstvenega zavarovanja na svojem ozemlju. Vzorec te kartice je v vseh državah članicah enak in ima enake tehnične značilnosti, kar omogoča, da izvajalci zdravstvenih storitev kartico takoj prepoznajo.

Če nimate evropske kartice zdravstvenega zavarovanja, jo lahko brezplačno pridobite pri lokalnem nosilcu zdravstvenega zavarovanja.

Več informacij o pravicah do zdravstvene oskrbe v tujini najdete na spletni strani <http://ehic.europa.eu>.

G. Odhod na zdravljenje v tujino

V primeru zdravljenja v drugi državi vam stroške v skladu s pravili koordinacije poravna vaš nosilec zdravstvenega zavarovanja le v primeru, če vam zdravljenje predhodno tudi odobri. Odločitev o tem je običajno odvisna od nosilca zdravstvenega zavarovanja.

V primerih, ko je potrebno zdravljenje določeno z zakonodajo vaše države, vendar ni na voljo v času, ko bi ga potrebovali glede na vaše zdravstveno stanje, se dovoljenja ne sme zavrniti. Pristojni nosilec mora nato izdati dokument „S2“ (glej seznam v oddelku 7), ki potrjuje vašo upravičenost do zdravljenja v tujini. V skladu s tem ste upravičeni do dajatev, ki jih zagotavlja država gostiteljica v imenu nosilca

zdravstvenega zavarovanja. V nekaterih primerih lahko zaprosite tudi za dodatno povračilo stroškov v državi stalnega prebivališča.

Poleg tega je Sodišče Evropske unije odločilo, da lahko zdravstveno zavarovane osebe, ki jim zdravljenje predhodno ni bilo odobreno, za povračilo stroškov za nebolnišnično zdravljenje v drugi državi članici zaprosijo svoj sklad socialne varnosti, in sicer na podlagi lestvice, ki se uporablja v državi zavarovanja.

Sodišče je na podlagi te iste sodne prakse odločilo, da lahko nosilci socialne varnosti izdajo odobritve za bolnišnično zdravljenje v drugi državi članici. Kljub temu morajo upravni postopki odobritve, ki vodijo v to odločitev, temeljiti na vnaprej znanih objektivnih in nediskriminacijskih merilih.

Ta merila morajo zagotoviti, da se prepreči poljubna uporaba pooblastil nacionalnih organov: postopki morajo biti enostavno dostopni, zagotoviti morajo, da se zahtevki za odobritev obravnavajo objektivno in v ustreznem časovnem roku ter omogočati pritožbo zoper zavrnitev na sodišču ali pri drugem pravosodnem organu. Poleg tega morajo nacionalni organi upoštevati vse okoliščine posameznega primera, torej ne le zdravstveno stanje bolnika, ampak tudi njegovo zdravstveno anamnezo.

5.4 Nesreče pri delu in poklicne bolezni

Določbe koordinacije o dajatvah v zvezi z nesrečami pri delu ali poklicnimi boleznimi so zelo podobne določbam o dajatvah za bolezni. Vendar boste morali v primeru nesreče pri delu ali ko je prvič ugotovljena poklicna bolezen izpolniti nekatere posebne postopke za sporočanje ali obveščanje organov, pri katerih ste zavarovani. Pomembno je zagotoviti, da so ti predpisani postopki izpolnjeni: v nasprotnem primeru lahko to negativno vpliva na postopek odobritve denarnih dajatev.

A. Storitve

Če ste žrtev nesreče pri delu ali poklicne bolezni, ste upravičeni do storitev v skladu z zakonodajo države stalnega prebivališča.

Če imate stalno prebivališče zunaj države članice zavarovanja, ste upravičeni do storitev nosilca v državi stalnega prebivališča v skladu z njeno zakonodajo. Državi stalnega prebivališča bo stroške povrnil pristojni nosilec države vašega zavarovanja. Upravičenost do kritja zdravstvene oskrbe v tujini v okviru zavarovanja za nesreče pri delu in poklicne bolezni potrjuje dokument „DA1“ (glej seznam v oddelku 7), ki ga izda nosilec vašega zavarovanja.

B. Denarne dajatve

Navedene dajatve se vedno izplačajo v skladu z zakonodajo države vašega zavarovanja v času nesreče pri delu ali nastanka poklicne bolezni, ne glede na državo stalnega ali začasnega prebivališča.

Na splošno jih neposredno izplača nosilec države zavarovanja, ki pa se lahko z nosilci države stalnega ali začasnega prebivališča dogovori, da oni prevzamejo izplačilo denarnih dajatev (pri čemer se znesek dajatev ne spremeni).

Če je znesek denarnih dajatev odvisen od števila družinskih članov, se upoštevajo tudi družinski člani, ki stalno prebivajo v drugi državi članici.

C. Nesreče med potovanjem

Če ste žrtev nesreče pri delu med potovanjem zunaj ozemlja države vašega zavarovanja, ste še vedno nezgodno zavarovani in upravičeni do posebnih dajatev. Upravičenost do zdravstvene oskrbe lahko dokažete z dokumentom „DA1“ (glej seznam v oddelku 7).

5.5 Invalidnost

Sistemi invalidskega zavarovanja se v državah članicah med seboj zelo razlikujejo. Vendar pa lahko ločimo dve glavni vrsti.

- ➔ V več državah se invalidska pokojnina izračuna podobno kot starostna pokojnina, kar pomeni, da je znesek invalidske pokojnine odvisen od trajanja zavarovalnih dob: višina pokojnine narašča s trajanjem zavarovanja, preden ste postali invalid.

V skladu s temi sistemi običajno ni nujno, da ste dejansko zavarovani v času pojava invalidnosti. Čeprav ste delo prekinili več let pred pojavom invalidnosti, ste še vedno upravičeni do invalidske pokojnine, ki temelji na prejšnjih zavarovalnih dobah.

- ➔ V drugih državah znesek invalidske pokojnine ni odvisen od trajanja zavarovalnih dob. To pomeni, da ste upravičeni do enakega zneska pokojnine, če ste bili zavarovani pet, deset ali dvajset let pred pojavom invalidnosti.

V skladu s temi sistemi pa je upravičenost do pokojnine odvisna od tega, ali ste v času začetka invalidnosti dejansko zavarovani. Čeprav ste prekinili delo le malo pred tem, ne boste upravičeni do invalidske pokojnine.

Nadaljnje razlage obravnavajo najpogostejše težave, s katerimi se lahko srečate, ko postanete invalid.

A. Splošna pravila

Seštevanje: Nosilec države, v kateri zaprosite za invalidsko pokojnino, upošteva zavarovalne dobe ali dobe bivanja, ki ste jih izpolnili v skladu z zakonodajo katere koli druge države članice, če je to potrebno za pridobitev pravice do dajatev.

Stalno ali začasno bivanje v tujini: Če ste upravičeni do invalidske pokojnine, jo prejimate ne glede na to, kje prebivate stalno ali začasno v državi članici EU, Islandiji, Lihtenštajnu, na Norveškem ali v Švici.

Zdravniški pregledi: Če ste upravičeni do invalidske pokojnine v eni državi in stalno ali začasno prebivate v drugi državi, nosilec v kraju vašega stalnega ali začasnega prebivališča opravi potrebna administrativna preverjanja in zdravniške preglede. Lahko se zgodi, da se morate za takšne preglede vrniti v državo, ki vam plačuje pokojnino, če vam zdravstveno stanje to dopušča.

B. Osebe, zavarovane le v eni državi

Če ste bili zavarovani le v eni državi članici, se znesek pokojnine izračuna v skladu z zakonodajo te države. Upravičeni ste do enake obravnave kot državljani te države.

C. Osebe, zavarovane v več kot eni državi članici

Če ste bili pred pojavom invalidnosti zavarovani v več državah članicah, je možnosti v zvezi z upravičenostjo do pokojnine več.

- ➔ **Če ste bili zavarovani le v državah članicah, v katerih je znesek pokojnine odvisen od zavarovalnih dob:** V tem primeru prejimate ločene pokojnine od vsake od teh držav. Znesek vsake pokojnine ustreza zavarovalni dobi, izpolnjeni v zadevni državi.
- ➔ **Če ste bili zavarovani le v državah članicah, v katerih znesek pokojnine ni odvisen od zavarovalnih dob:** Pokojnino prejimate od države, v kateri ste bili zavarovani v času začetka invalidnosti. Vedno ste upravičeni do celotnega zneska pokojnine, tudi če ste bili v tej državi zavarovani kratek čas (na primer eno leto). Po drugi strani pa niste upravičeni do pokojnin iz drugih držav, v katerih ste bili pred tem zavarovani.

V praksi to pomeni, da bo prejeti znesek ustrezal znesku, ki ga je plačala država članica, v kateri ste zavarovani ob pojavu invalidnosti, čeprav je ta znesek nižji od zneska, ki bi bil plačan v skladu z zakonodajo države članice, v kateri ste bili pred tem zavarovani.

To odraža načelo tako imenovanih sistemov za kritje tveganj, v skladu s katerimi znesek pokojnine ni odvisen od zavarovalnih dob in je pomembno dejansko zavarovanje v času začetka invalidnosti.

- ➔ **Če ste bili najprej zavarovani v državi članici, v kateri je znesek invalidske pokojnine odvisen od trajanja zavarovalnih dob, nato pa v državi, v kateri ta pogoj ne velja:** Prejeli boste dve pokojnini, eno iz prve države, ki ustreza izpolnjenim zavarovalnim dobam v skladu z zakonodajo te države, in eno iz druge države, v kateri ste bili zavarovani ob pojavu invalidnosti.

Ta druga država bi bila sicer dolžna plačevati polno pokojnino. Vendar boste največkrat prejeli le del pokojnine, ker ta država upošteva pokojnino, ki vam jo izplačuje prva država. Morda menite, da ste izgubili del pravic do pokojnine, za katero ste delali in plačevali; to ne drži, saj ne bi mogli prejemati višje pokojnine od tiste, do katere ste upravičeni, čeprav bi bili vedno zavarovani v eni od teh dveh držav (ni pomembno, v kateri). Niste ne v boljšem ne v slabšem položaju kot oseba, ki je celo delovno dobo delala v eni sami državi.

- ➔ **Če ste bili najprej zavarovani v državi, v kateri znesek pokojnine ni odvisen od trajanja zavarovalnih dob, potem pa v državi, v kateri je znesek odvisen od trajanja:** Prejeli boste dve različni pokojnini, od katerih vsaka ustreza trajanju zavarovalne dobe v zadevnih državah.

D. Odločitve o stopnji invalidnosti

Ugotavljanje stopnje invalidnosti je lahko težavno, če ste bili zavarovani v več kot eni državi članici, saj med merili, ki jih določa nacionalna zakonodaja, obstajajo velike razlike. Dejansko je znesek pokojnine največkrat odvisen od stopnje priznane invalidnosti. Odločitev o tem bodo v skladu z nacionalno zakonodajo sprejeli nacionalni nosilci države vašega zavarovanja. Odločitev enega nosilca zavezuje nosilce drugih držav le v nekaterih izjemnih primerih.

PRIMER

Dvajset let ste bili zavarovani v državi A, pet let v državi B, potem pa še dve leti v državi C. V teh treh državah je znesek invalidske pokojnine odvisen od trajanja zavarovalnih dob.

Prenehate delati v državi C, kjer je bilo ocenjeno, da ste 100-odstotni invalid. Zato ste na podlagi dveh let zavarovanja v državi C upravičeni do invalidske pokojnine. Od države B, v kateri ste bili zavarovani pet let, prav tako prejimate invalidsko pokojnino. Vendar pa je bilo v tej državi članici ocenjeno, da ste le 70-odstotni invalid. V državi A, v kateri ste bili zavarovani največji del svoje delovne dobe (20 let), prejimate invalidsko pokojnino na podlagi le 30-odstotne invalidnosti.

V tem primeru bi bili v najboljšem položaju, če znesek invalidske pokojnine v državi C ne bi bil odvisen od trajanja zavarovalnih dob. Prejemali bi polno pokojnino od države C, torej ne bi bilo pomembno, kakšno stopnjo invalidnosti vam priznavata državi dve državi v skladu z njunima zakonodajama.

To je odvisno od dejstva, da določbe EU o socialni varnosti ne usklajujejo nacionalnih sistemov socialne varnosti, ampak jih samo koordinirajo, pri čemer vsaka država sama določi pravila v zvezi z invalidskimi pokojninami.

5.6 Kdo mi plačuje starostno pokojnino?

Starostne pokojnine so ena od glavnih dajatev socialne varnosti. Kadar opravljate poklicno dejavnost v tujini, se pozanimajte, kaj to pomeni za vaše prihodnje pravice do pokojnine.

Določbe EU o starostnih pokojninah zagotavljajo naslednje pravice.

- ➔ V vsaki državi članici, v kateri ste bili zavarovani, se vaše zavarovalniške kartoteka hranijo, dokler ne dosežete upokojitvene starosti. To pomeni, da se plačani prispevki ne prenesejo v drugo državo članico in se vam ne izplačajo, če niste več zavarovani v tej državi članici.

- ➔ Vsaka država članica, v kateri ste bili zavarovani, vam mora plačevati starostno pokojnino, ko dosežete upokojitveno starost. Če ste na primer delali v treh državah članicah, prejimate tri različne pokojnine, potem ko dosežete upokojitveno starost.
- ➔ Pokojnina se izračuna glede na vašo zavarovalniško kartoteko v vsaki državi članici. Znesek, ki ga prejimate od vsake države članice, je odvisen od dolžine zavarovanja v vsaki državi.

Ta načela zagotavljajo, da osebe, ki so delale v več državah članicah, niso v slabšem položaju: noben prispevek ni izgubljen, pridobljene pravice so zaščitene in vsaka država članica plačuje pokojnino, ki ustreza zavarovalni dobi, izpolnjeni v zadevni državi. Posamezna država delavcu ne plačuje ne več ne manj od pokojnine, do katere je upravičen zlasti na podlagi svojih prispevkov. Naslednji odstavki opisujejo izračun in plačevanje starostnih pokojnin v okviru pravil koordinacije.

A. Splošna pravila

Seštevanje: Če vaša zavarovalna doba v eni državi članici ni dovolj dolga, da bi bili upravičeni do pokojnine, se upoštevajo tudi zavarovalne dobe, izpolnjene v drugih državah članicah.

PRIMER

Če ste bili v državi članici zavarovani manj kot eno leto, se lahko uporabi posebno pravilo, saj nekatere države članice ne zagotavljajo pokojnine za kratka obdobja. Kaj se zgodi s prispevki, ki ste jih plačali v tej državi članici?

V državi A ste bili zavarovani deset mesecev, v državi B pa 35 let. Ne skrbite. Vaši meseci zavarovanja v državi A, v kateri ste delali manj kot eno leto, ne bodo izgubljeni. Država B bo upoštevala deset mesecev, plačanih v državi A.

Stalno ali začasno bivanje v tujini: Pokojnino prejimate ne glede na to, kje stalno ali začasno prebivate v EU, Islandiji, Lihtenštajnu, na Norveškem ali v Švici, pri čemer se pokojnina ne sme znižati, spremeniti in začasno ustaviti.

B. Zavarovani ste bili le v eni državi članici

V tem primeru se znesek vaše pokojnine v skladu z zakonodajo te države članice izračuna na enak način kot za državljane te države. Ni pomembno, ali ob upokojitveni starosti prebivate v tej državi.

C. Zavarovani ste bili v več kot eni državi članici

Pokojnino prejimate od vseh držav članic, v katerih ste bili zavarovani. Te pokojnine ustrezajo zavarovalni dobi, izpolnjeni v vsaki od zadevnih držav.

PRIMER

Zavarovani ste bili:

- ➔ 10 let v državi članici A,
- ➔ 20 let v državi članici B,
- ➔ 5 let v državi članici C.

To pomeni, da ste bili skupaj zavarovani 35 let, preden ste dosegli upokojitveno starost.

Država članica A izračuna znesek pokojnine, do katerega bi bili upravičeni po 35 letih zavarovanja v tej državi. Prejeli boste znesek, ki ustreza dejanskim zavarovalnim dobam, kar pomeni 10/35 tega zneska.

Prav tako vam država članica B plačuje 20/35 zneska, do katerega bi bili upravičeni po 35 letih zavarovanja v tej državi.

Država članica C pa plačuje 5/35 zneska, do katerega bi bili upravičeni po 35 letih zavarovanja v tej državi.

D. Vložitev zahtevka za pokojnino

Če ste bili zaposleni v več kot eni državi članici, morate zahtevek za pokojnino vložiti v državi stalnega prebivališča, razen če niste bili v tej državi nikoli zaposleni. V tem primeru vložite zahtevek v državi zadnje zaposlitve.

E. Upokojitvena starost

Kot je navedeno zgoraj, sistemi socialne varnosti držav članic niso usklajeni, zato se upokojitvena starost od države do države razlikuje. Za osebo, ki je do pokojnine upravičena v več kot eni državi članici, to pomeni, da je lahko v eni državi do starostne pokojnine upravičena pri starosti 65 let, v drugi državi pa šele pri starosti 67 let. V takih primerih je pomembno, da od držav, ki vam bodo plačevale pokojnino, vnaprej pridobite informacije o posledicah odloga plačevanja pokojnine. V nekaterih primerih lahko to vpliva na višino zneskov, ki jih boste prejeli, če začnete eno pokojnino prejemat pred drugo. Nosilci, ki bodo zagotovili pokojnino, vam morajo na vašo zahtevo svetovati glede tega.

F. Povzetek

„Kontaktni nosilec“ (običajno v državi vašega stalnega prebivališča) bo prevzel odgovornost za urejanje vašega zahtevka za pokojnino. Olajšal bo izmenjavo informacij o vaših zavarovalniških kartotekah med državami, ki jih zadeva vaš zahtevek za pokojnino.

Ko bo kontaktni nosilec prejel vse odločitve vpletenih držav, vam bo poslal povzetek teh odločitev. Povzetek je prenosljiv dokument „P1“ (glej seznam v oddelku 7), ki zagotavlja pregled odločitev posamezne države članice. Iz njega je razvidno, kako so nosilci obravnavali različne zavarovalne dobe in na primer ali obstajajo vrzeli v zavarovalnih dobah oziroma ali se te prekrivajo.

V skladu z novimi pravili koordinacije lahko zahtevate pregled nacionalne odločitve glede vaše upravičenosti do pokojnine, če se zdi, da je medsebojno vplivanje odločitev dveh ali več nosilcev negativno vplivalo na vaše pravice. Rok za vložitev zahtevka za zadevni pregled se začne iztekati z dnem prejema povzetka in je rok, ki se uporablja v nacionalni zakonodaji.

G. Stroški transakcije

Nacionalni nosilci nakazujejo pokojnine neposredno vam ali vaši banki. Načeloma se stroški transakcije ali upravni stroški ne smejo zaračunavati za izvedbo plačila med državami članicami, ki spadajo v območje evra. Pri čezmejnih plačilih državam, ki ne spadajo v območje evra, lahko nastanejo manjši stroški menjave. Ti stroški morajo biti objektivno upravičeni in sorazmerni z opravljeno storitvijo.

5.7 Pokojnine za preživele družinske člane in pomoč ob smrti

A. Pokojnine za preživele družinske člane

Za pokojnine, ki jih prejemajo preživeli zakonci ali sirote, na splošno veljajo enaka pravila kot za invalidske in starostne pokojnine (glej oddelek 5.6). Pokojnine za preživele družinske člane se morajo izplačevati brez kakršnega koli znižanja, sprememb ali prekinitvev ne glede na kraj stalnega prebivališča preživelega zakonca v EU, Islandiji, Lihtenštajnu, na Norveškem ali v Švici.

B. Pomoč ob smrti

Tako kot pri vseh drugih kategorijah dajatev mora nacionalni nosilec države članice upoštevati zavarovalne dobe ali dobo bivanja, izpolnjeno v skladu z zakonodajo druge države članice, kadar je to potrebno za upravičenost do pomoči ob smrti.

Pomoč ob smrti plača nosilec države, v kateri je bila zavarovana pokojna oseba, ne glede na državo članico stalnega prebivališča upravičene osebe. V primeru smrti upokojenca ali njegovih družinskih članov se uporabljajo posebna pravila.

5.8 Kaj storiti v primeru brezposelnosti?

V primeru visokih stopenj brezposelnosti so pomembne zlasti določbe koordinacije glede dajatev za brezposelnost.

A. Splošna pravila

Seštevanje: Če izgubite službo, mora nosilec države, v kateri zaprosite za dajatev za brezposelnost, upoštevati zavarovalne dobe ali dobe zaposlenosti, izpolnjene v skladu z zakonodajo drugih držav članic, če je to potrebno za doseg upravičenosti do dajatev. V skladu z novimi pravili koordinacije se upoštevajo tudi izpolnjene dobe samozaposlenih oseb. Pri nosilcu države vaše zaposlitve lahko zaprosite za dokument „U1“ (glej seznam v oddelku 7), ki potrjuje vaše zavarovalne dobe ali dobe zaposlenosti.

POMEMBNO

V nasprotju z drugimi dajatvami se v primeru brezposelnosti načelo seštevanja uporablja le, če ste zadnjo zavarovalno dobo izpolnili v državi članici, v kateri prosite za dajatev. To pomeni, da morate za dajatve za brezposelnost zaprositi v državi vaše zadnje zaposlitve (razen v primeru čezmejnih delavcev, za katere veljajo posebna pravila; glej naslednji oddelek, 5.8B).

Veljavna zakonodaja: V skladu z načelom, da za vas velja zakonodaja države članice vaše zaposlitve, je običajno ta država odgovorna za dodelitev dajatev za brezposelnost. Do dajatev za brezposelnost ste upravičeni pod enakimi pogoji kot državljani države, ki plačuje vaše dajatve.

Posebne določbe veljajo za obmejne delavce in druge čezmejne delavce, ki nimajo stalnega prebivališča v državi članici svoje zaposlitve.

Izračun nadomestil: Če je znesek dajatev za brezposelnost odvisen od vaše prejšnje plače ali dohodka od poklicne dejavnosti, se upošteva le plača ali dohodek od poklicne dejavnosti, ki ste ju prejeli v državi svoje zadnje zaposlitve.

Če vaši družinski člani prebivajo v drugi državi članici in je znesek dajatev za brezposelnost odvisen od števila vaših družinskih članov, se bo upoštevalo, kot da vaši družinski člani prebivajo v državi, ki vam plačuje dajatve.

B. Popolnoma brezposelni čezmejni delavci

Če država članica vašega stalnega prebivališča ni država, v kateri ste zaposleni, veljajo za vas posebne določbe.

Obmejni delavci: Kot popolnoma brezposelni obmejni delavec ⁽²⁾ morate za dajatve za brezposelnost zaprositi v državi članici stalnega prebivališča. Čeprav nosilcu države vašega stalnega prebivališča niste plačali nobenih prispevkov, boste dajatve prejeli pod enakimi pogoji, kot če bi bili v zadnji dobi zaposlitve zavarovani v tej državi. Če je znesek dajatev za brezposelnost odvisen od vaše prejšnje plače ali dohodka od poklicne dejavnosti, mora nosilec, ki dodeli dajatve, pri izračunu upoštevati plačo ali dohodek od poklicne dejavnosti, ki ste ju dejansko prejeli v državi članici, v kateri ste bili zaposleni.

Če ne želite iskati zaposlitve samo v državi svojega stalnega prebivališča, ampak tudi v državi svoje zadnje zaposlitve, se lahko tudi tam prijavite na zavodu za zaposlovanje. V tem primeru morate izpolnjevati postopke nadzora in obveznosti obeh držav članic. Kljub temu imajo prednost obveznosti in dejavnosti iskanja zaposlitve v državi članici vašega stalnega prebivališča, ker ta vedno plačuje vaše dajatve.

PRIMER

Če ste kot obmejni delavec zaposleni v državi B in prebivate v državi A, po izgubi službe zaprosite za dajatve v državi A. Če želite, se lahko prijavite pri zavodu za zaposlovanje v državi B in tudi tam iščete zaposlitev. Vendar dajatve še naprej plačuje država A, zato imajo prednost vaše obveznosti do zavoda za zaposlovanje v državi A.

⁽²⁾ Obmejni delavci so osebe, zaposlene ali samozaposlene v eni državi članici in s stalnim prebivališčem v drugi državi članici, v katero se praviloma vračajo vsak dan ali vsaj enkrat tedensko.

Drugi čezmejni delavci: Če spadate v skupino popolnoma brezposelnih drugih čezmejnih delavcev ⁽³⁾, imate dve možnosti: lahko se prijavite na zavodu za zaposlovanje in zaprosite za dajatve za brezposelnost v državi svoje zadnje zaposlitve, ali pa se vrnete v državo svojega stalnega prebivališča ter tam iščete zaposlitev in prejimate dajatve za brezposelnost.

PRIMER

Če ste kot „drug čezmejni delavec“ zaposleni v državi B in stalno prebivate v državi A, se lahko po izgubi službe prijavite na zavodu za zaposlovanje in zaprosite za nadomestilo v kateri koli od teh držav (odvisno od tega, kje imate boljše možnosti za novo zaposlitev).

Če se vrnete v državo članico vašega stalnega prebivališča, je izračun vaših dajatev za brezposelnost odvisen od dohodka od poklicne dejavnosti, ki ste jo nazadnje opravljali v državi članici zaposlitve.

Lahko se tudi najprej prijavite kot iskalec zaposlitve in zaprosite za dajatve v državi svoje zadnje zaposlitve ter se nato vrnete v državo stalnega prebivališča in pri tem prenesete dajatve za brezposelnost (glej oddelek 5.8D).

POMEMBNO

Katera država članica je odgovorna za odobritev dajatev za bolezen, pokojnin, družinskih dajatev itd., če prejemanj dajatev za brezposelnost od države svojega stalnega prebivališča?

Tako kot pri dajatvah za brezposelnost za vas velja zakonodaja države stalnega prebivališča tudi v zvezi z drugimi zadevami socialne varnosti.

⁽³⁾ Drugi čezmejni delavci so osebe, zaposlene v eni državi članici in s stalnim prebivališčem v drugi državi članici, v katero se vračajo redkeje kot obmejni delavci (tj. redkeje kot enkrat tedensko). Kljub temu se še vedno obravnavajo, kot da kraj njihovega stalnega prebivališča (tj. središče njihovih osebnih interesov, družina itd.) ni v državi članici, v kateri so zaposleni.

C. Delno brezposelne osebe

V primeru delne ali občasne brezposelnosti je za dodelitev dajatev za brezposelnost odgovorna država članica zaposlitve, ne glede na državo vašega stalnega prebivališča.

D. Osebe, ki iščejo zaposlitev v drugi državi članici

Če želite iskati zaposlitev v drugi državi in ne v državi, v kateri prejimate dajatve za brezposelnost, lahko te dajatve pod določenimi pogoji in za omejen čas prenesete v drugo državo:

- ➔ zavodu za zaposlovanje v državi, ki vam plačuje dajatve za brezposelnost, morate biti na voljo najmanj štiri tedne od začetka brezposelnosti. Zavod za zaposlovanje vam lahko kljub temu dovoli oditi pred iztekom tega obdobja. Temeljni namen je, da najprej izčrpate vse možnosti iskanja nove zaposlitve v svoji državi, preden začnete z iskanjem zaposlitve v tujini;
- ➔ nosilec, pri katerem ste prijavljeni kot iskalec zaposlitve, vam bo zagotovil dokument „U2“ (glej seznam v oddelku 7), s katerim lahko prenesete dajatve za brezposelnost v drugo državo;
- ➔ v sedmih dneh od odhoda se morate prijaviti na zavodu za zaposlovanje v državi, v kateri iščete zaposlitev. Izpolnjevati morate obveznosti in postopke nadzora, ki jih določa zavod za zaposlovanje v tej državi;
- ➔ do dajatev za brezposelnost boste nato upravičeni tri mesece od datuma, ko niste bili več na voljo zavodu za zaposlovanje v državi, iz katere ste odšli. Pristojni zavod ali nosilec zadevne države lahko to obdobje podaljša na največ šest mesecev;
- ➔ če ne najdete nove zaposlitve, se morate vrniti pred iztekom obdobja. Če se brez izrecnega dovoljenja zavoda za zaposlovanje v državi, ki vam plačuje dajatve, vrnete pozneje, ne boste več upravičeni do prejemanja dajatev.

POMEMBNO

Mnogi brezposelni izgubijo svoje pravice do dajatev, ker ne poznajo navedenih pogojev. Zapustijo državo zadnje zaposlitve, pred tem pa se ne prijavijo na tamkajšnjem zavodu za zaposlovanje, prepozno se prijavijo na zavodu za zaposlovanje v državi, v kateri iščejo zaposlitev, ali se vrnejo po izteku roka za prenos.

Zato se morate pred svojim odhodom na zavodu za zaposlovanje, pristojnem za plačevanje vaših dajatev za brezposelnost, seznaniti s svojimi pravicami in obveznostmi.

5.9 Kaj pa družinske dajatve?

Družinske dajatve (družinski dodatki) so predvidene v zakonodajah vseh držav članic, njihove značilnosti in zneski pa se od države do države bistveno razlikujejo. Zato je pomembno, da veste, katera država vam lahko dodeli navedene dajatve in kakšni so pogoji za upravičenost do njih.

Država, ki vam plačuje družinske dajatve, mora tako kot pri drugih dajatvah upoštevati zavarovalne dobe, izpolnjene v skladu z zakonodajami drugih držav članic, če je to potrebno za izpolnjevanje pogojev, ki urejajo upravičenost do zadevnih dajatev.

A. Vaši družinski člani stalno prebivajo v državi, v kateri ste zavarovani

Če vaši družinski člani stalno prebivajo v državi, v skladu z zakonodajo katere ste zavarovani kot zaposlena ali samozaposlena oseba, je ta država vedno pristojna za plačevanje družinskih dajatev. Upravičeni ste do enakega zneska dajatev kot državljani te države.

B. Vaši družinski člani ne prebivajo stalno v državi, v kateri ste zavarovani

Če vaši družinski člani ne prebivajo stalno v državi, v skladu z zakonodajo katere ste zavarovani, se uporabljajo naslednja pravila:

- ➔ če ste upravičeni do družinskih dajatev v skladu z zakonodajo več držav, vaša družina načeloma prejema najvišji znesek dajatev, predviden po zakonodaji ene od teh držav. To pomeni, da je vaša družina obravnavana tako, kot če bi vse zadevne osebe stalno prebivale v državi z najugodnejšo zakonodajo in bi bile v njej zavarovane;
- ➔ družinskih dajatev ne morete prejeti dvakrat v istem obdobju in za istega družinskega člana. Prednostna pravila določajo, da upravičenost do dajatev ene države miruje do višine zneska druge države, ki je primarno pristojna za plačevanje družinskih dajatev.

PRIMER

Če je znesek družinskih dajatev v državi A večji od zneska v državi B, ki je primarno pristojna za plačevanje dajatev, država A plača dopolnilo v višini razlike med dajatvami.

Prednostna pravila določajo: država, ki plačuje dajatve na podlagi zaposlitve ali samozaposlitve, ima prednost pred državo, ki plačuje dajatve na podlagi pokojnine ali stalnega prebivališča.

PRIMERA

Če družinske dajatve v državi A temeljijo na dejavnosti zaposlene osebe, družinske dajatve v državi B pa na upravičenosti do pokojnine ali stalnem prebivališču, je država A primarno pristojna za plačevanje družinskih dajatev, pri čemer mora država B plačati le dopolnilo, če je znesek družinskih dajatev v državi B večji od zneska v državi A.

Če upravičenost do družinskih dajatev v državi A temelji na pokojnini, v državi B pa na stalnem prebivališču, je država A primarno pristojna za plačevanje družinskih dajatev, pri čemer mora država B plačati le dopolnilo, če je znesek družinskih dajatev v državi B večji od zneska v državi A.

Kaj se zgodi, če družinske dajatve v obeh državah temeljijo na zaposlitvi ali samozaposlitvi oziroma na pokojnini ali stalnemu prebivališču?

- ➔ Če družinske dajatve v obeh državah temeljijo na zaposlitvi ali samozaposlitvi, ima prednost država stalnega prebivališča otrok, če je tam zaposlen eden od staršev, sicer pa je pristojna država, v kateri se plačuje večji znesek.
- ➔ Če družinske dajatve v obeh državah temeljijo na prejemkih pokojnine, ima prednost država stalnega prebivališča otrok, če je to država, ki plačuje pokojnino. V nasprotnem primeru je pristojna država, v kateri je bila zadevna oseba dlje časa zavarovana ali je dlje časa stalno prebivala.
- ➔ Če družinske dajatve temeljijo na stalnem prebivališču, ima prednost država stalnega prebivališča otrok.

V praksi je uporaba teh pravil odvisna od okoliščin posameznega primera. Za podrobnejše podatke se obrnite na svojega nosilca socialne varnosti.

C. Družinske dajatve za brezposelne osebe

Brezposelne osebe, ki prejemajo dajatve za brezposelnost v skladu z zakonodajo države članice, so upravičene do družinskih dajatev v skladu z zakonodajo te države za svoje družinske člane, ki stalno prebivajo v drugi državi članici.

D. Družinske dajatve za upokojence

Upokojenci običajno prejemajo družinske dajatve od države, ki plačuje njihovo pokojnino. Če upokojenec prejema več pokojnin, veljajo posebna pravila.

5.10 Dajatve za predčasno upokojitev

Zakonsko določeni sistemi za predčasno upokojitev prav tako spadajo na področje določb koordinacije. S tem se zagotavlja enaka obravnava pri dodeljevanju teh dajatev priseljencem in možnost prenosa dajatev za predčasno upokojitev v drugo državo. Prejemnikom teh dajatev je treba dodeliti tudi družinske dajatve in ugodnosti zdravstvenega varstva v skladu z zgoraj opisanimi pravili.

Vendar v primeru dajatev za predčasno upokojitev ne velja načelo seštevanja zavarovalnih dob. To pomeni, da pri dodeljevanju teh dajatev ni treba upoštevati zavarovalnih dob, dob zaposlenosti ali dob stalnega prebivanja, izpolnjenih v drugih državah.

5.11 Posebne denarne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki za socialno varnost

Določeno število posebnih dajatev ⁽⁴⁾, ki ne temeljijo na prispevkih (dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki), na svoje stroške zagotovi le nosilec v kraju vašega stalnega prebivališča. Te dajatve so največkrat „odvisne od dohodka“, to pomeni, da se plačujejo osebam, katerih pokojnina ali prihodek je pod določeno ravnjo.

To pomeni, da te dajatve ne bodo prenesene, če se za stalno preselite v drugo državo. Kljub temu vam lahko država vašega novega stalnega prebivališča dodeli to posebno dajatev v skladu s svojo nacionalno zakonodajo, čeprav niste bili tam nikoli zaposleni.

⁽⁴⁾ Navedene posebne denarne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki, so za vsako državo posebej našteje v Prilogi X k Uredbi (ES) št. 883/2004, kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 987/2009.

6. Na kratko o vaših pravicah

6.1 Obmejni delavec

Obmejni delavec je zaposlena ali samozaposlena oseba, ki opravlja poklicno dejavnost zunaj države, v kateri stalno prebiva in v katero se vrača vsaj enkrat tedensko.

Kot obmejni delavec ste zaščiteni z določbami EU o socialni varnosti tako kot vse druge kategorije oseb, za katere veljajo te določbe:

- ➔ zavarovani ste v državi svoje zaposlitve;
- ➔ upravičeni ste do družinskih dajatev, tudi za družinske člane, ki stalno prebivajo v drugi državi;
- ➔ od vseh držav, v katerih ste bili zavarovani najmanj eno leto, prejimate ločeno pokojnino.

Kljub temu obstajajo nekatera posebna pravila v zvezi z dajatvami za bolezen in dajatvami za brezposelnost:

- ➔ glede storitev v primeru bolezni in nesreč pri delu imate pravico do izbire: prejete jih lahko v državi stalnega prebivališča ali v državi zaposlitve. V mnogih primerih je bolje, da storitve v primeru bolezni prejete v državi zaposlitve, v kateri preživite največ časa. Ob upokojitvi boste izgubili status „obmejnega delavca“ in vaše pravice do storitev v primeru bolezni v državi, v kateri ste bili zaposleni, bodo omejene. Upravičeni pa boste do nadaljnjega zdravljenja, ki se je začelo, ko ste še imeli status obmejnega delavca;

POMEMBNO

Družinski člani obmejnih delavcev imajo enake pravice kot obmejni delavec le v nekaterih državah ⁽⁵⁾.

V nekaterih državah so obmejni delavci po upokojitvi še vedno upravičeni do ugodnosti zdravstvenega varstva.

Za podrobnejše podatke se posvetujte z nosilcem zdravstvenega zavarovanja.

- ➔ do dajatev za brezposelnost ste upravičeni le v državi stalnega prebivališča, če ste popolnoma brezposelni. Lahko pa se odločite za dodatni ukrep in se kot iskalec zaposlitve prijavite tudi v državi svoje zadnje zaposlitve (za dodatne podrobnosti glej oddelek 5.8B).

6.2 Napoteni delavec

Napoteni delavec je oseba, običajno zaposlena v eni državi in začasno napotena v drugo državo, v kateri dela za svoje podjetje. Najdaljše dovoljeno obdobje napotitve je 24 mesecev.

Če ste napoteni delavec, za vas veljajo naslednji pogoji:

- ➔ še vedno ste zavarovani v državi običajne zaposlitve, kar pomeni, da še naprej plačujete prispevke v sistem socialne varnosti te države. To potrjuje dokument „A1“ (glej seznam v oddelku 7), ki ga dobite pri nosilcu države, v kateri ste bili napoteni na delo v tujino (država običajne zaposlitve);
- ➔ v državi napotitve ste upravičeni do vseh zdravstvenih storitev ne glede na to, ali ste tja prenesli svoje stalno prebivališče ali ne;
- ➔ od države, v kateri ste še vedno zavarovani, ste upravičeni do družinskih dajatev ne glede na državo stalnega prebivališča vaših družinskih članov;

⁽⁵⁾ Države članice, ki omejujejo pravice do dajatev za družinske člane obmejnih delavcev, so navedene v Prilogi III k Uredbi (ES) št. 883/2004, kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 987/2009.

- ➔ v primeru brezposelnosti ste v državi običajne zaposlitve upravičeni do dajatev za brezposelnost. Če pa bi svoje stalno prebivališče prenesli v državo napotitve, bi bili tudi tam upravičeni do dajatev za brezposelnost.

6.3 Upokojenec

Določbe koordinacije upokojencem (starostno upokojenim, invalidsko upokojenim ali preživelim družinskim članom) zagotavljajo veliko zaščito.

POMEMBNO

To ne velja le za nekdanje delavce migrante, ampak za vse državljane države članice, ki so upravičeni do pokojnine v skladu s sistemom obveznega pokojninskega zavarovanja. Zato se lahko zanesete na določbe koordinacije, ko postanete upokojenec s stalnim ali začasnim prebivališčem v drugi državi, tudi če v delovni dobi nikoli niste zapustili svoje države.

Na kratko, vaše pravice so naslednje:

- ➔ upravičeni ste do ločene pokojnine v vsaki državi članici, v kateri ste bili zavarovani najmanj eno leto, če izpolnujete pogoje, določene z nacionalno zakonodajo (na primer upokojitvena starost, zahtevani pogoji). Če pogoji vključujejo delo/pri-spevke v določenem minimalnem obdobju, se za izpolnitev te zahteve seštejejo dobe zaposlitve in zavarovalne dobe, izpolnjene v vseh državah članicah;
- ➔ pokojnino prejimate ne glede na to, kje na ozemlju EU ali EGP stalno prebivate, pri čemer se pokojnina ne sme znižati, spremeniti ali začasno ustaviti. Vendar pa to ne velja za nekatere dodatke k pokojnini ali za socialne pokojnine, odvisne od dohodka (glej oddelek 5.11);
- ➔ v državi članici vašega stalnega prebivališča ste upravičeni do vseh storitev v primeru bolezni, tudi če v času zaposlitve v tej državi niste bili zavarovani, če ste pravico do storitev v primeru bolezni pridobili vsaj v eni od držav članic, ki vam plačuje pokojnino. Med začasnim bivanjem v drugi državi članici ste v primeru bolezni upravičeni do vseh storitev, ki jih potrebujete med bivanjem;

- ➔ upravičeni ste do družinskih dajatev ne glede na to, kje na ozemlju EU ali EGP stalno prebivate vi ali vaši družinski člani. Navedene dajatve plačuje nosilec države članice, ki vam plačuje pokojnino. Če ste upravičeni do več pokojnin iz različnih držav članic, načeloma prejimate najvišji znesek dajatve, ki je določen v skladu z zakonodajo ene od teh držav (glej oddelek 5.9B).

6.4 Turist

Vsako leto več milijonov turistov potuje po Evropi, ker želijo preživeti počitnice v tujini. V primeru bolezni ali nesreče potrebujejo dostop do nujnih zdravstvenih storitev in storitev v primeru bolezni v državi začasnega bivanja.

Če ste zavarovani v skladu z zakonsko določenim sistemom zdravstvenega zavarovanja svoje matične države, velja naslednje:

- ➔ upravičeni ste do vseh z medicinskega vidika potrebnih storitev v primeru bolezni v državi začasnega bivanja pod enakimi pogoji kot državljani te države;
- ➔ za pridobitev teh storitev morate imeti evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja (EHIC).

Če ste to kartico pozabili ali izgubili, lahko nosilca vašega zdravstvenega zavarovanja zaprosite, da vam po telefaksu ali elektronski pošti pošlje začasno nadomestno potrdilo. Ta dokument je enakovreden evropski kartici zdravstvenega zavarovanja ter vam omogoča enak dostop do zdravljenja in povračilo s tem povezanih stroškov med začasnim bivanjem v drugi državi članici. Ta pristop je še zlasti priporočljiv, če potrebujete bolnišnično zdravljenje;

- ➔ dejstvo, da ne morete predložiti evropske kartice zdravstvenega zavarovanja, ne sme vplivati na zdravljenje. Lahko pa zdravnik ali zdravstvena ustanova zahteva, da plačate polne stroške ali da vnaprej plačate del stroškov, ki jih ne bi bilo treba plačati osebi, zavarovani v tej državi članici. Pozneje lahko v državi članici, v kateri ste zavarovani, zaprosite za povračilo stroškov.

6.5 Študent

Vse več mladih se odloči, da bodo študij deloma ali v celoti dokončali v drugi državi. Med težavami (poleg težav z jezikom, priznavanjem diplom, nastanitvijo itd.), s katerimi se srečujejo, dostop do zdravljenja in storitev v primeru bolezni zagotovo ni najmanjša težava.

Kot študent z začasnim prebivališčem v državi, v kateri opravljate študij, ste načeloma obravnavani, kot da še vedno prebivate v svoji matični državi. To pomeni, da vam dostop do vseh potrebnih storitev v primeru bolezni omogoča evropska kartica zdravstvenega zavarovanja, ki vam jo matična država izda pred odhodom v tujino (glej oddelek 5.3F in 6.4).

6.6 Neaktivna oseba

Če niste niti zaposleni niti samozaposleni, vendar ste ali ste bili zavarovani v skladu z zakonodajo države članice, ste tako imenovana neaktivna oseba in tudi za vas veljajo določbe EU o socialni varnosti (glej oddelek 5.1D).

Poleg tega ste v nekaterih primerih upravičeni do zaščite kot družinski član zaposlene osebe, samozaposlene osebe ali upokojenca.

6.7 Nedržavljan EU

Kot državljan tretje države (tj. državljan države, ki ni na seznamu v oddelku 4) lahko koristite ugodnosti določb koordinacije v primerih, ki vključujejo več kot eno državo članico. Te določbe bodo veljale tudi za vaše družinske člane in preživele družinske člane.

7. Izvajanje določb koordinacije v praksi

Namen, načela in vsebina določb EU o socialni varnosti so obravnavani v oddelkih 1 do 6 tega vodnika. Ta oddelek pa vsebuje splošne informacije o izvajanju določb v praksi, kar vam bo pomagalo pri uveljavljanju vaših pravic.

7.1 Prenosljivi dokumenti

Pri obravnavi upravnih zadev s čezmejnimi elementi morajo nosilci socialne varnosti pogosto izmenjati informacije z nosilci v drugih državah članicah. Večino podatkov izmenjajo neposredno. Vendar se lahko v nekaterih primerih informacije, ki jih potrebujete, izdajo v obliki dokumenta, ki ga potem predložite nosilcem drugih držav članic. Ti prenosljivi dokumenti, ki so na voljo v obliki papirnih obrazcev (vendar bodo v prihodnosti morda na voljo v drugačni obliki), vam omogočajo uveljavljanje nekaterih pravic med gibanjem po Evropi. Navedeni so v spodnji preglednici.

Prenosljivi dokumenti se običajno izdajo na vašo zahtevo. Če pozabite zaprositi za ustrezen dokument pred odhodom, lahko kljub temu zaprosite za dajatve oziroma storitve, pri čemer bo nosilec druge države članice pridobil potrebne podatke neposredno pri pristojnem nosilcu v vaši državi. Vendar lahko to povzroči nekaj zamude pri odločanju o vašem zahtevku.

7.2 Sodelovanje z več državami članicami

Kadar sodelujete s sistemi socialne varnosti v več državah članicah (npr. napoteni delavci, obmejni delavci), imate lahko težave s predložitvijo zahtevka organu, nosilcu ali sodišču posamezne države članice v predvidenem roku. To lahko povzroči delno ali popolno izgubo pravic do dajatev v skladu z nacionalno zakonodajo te države. Da bi se takšne neprijetne posledice preprečile, določbe koordinacije zagotavljajo, da bo vaš zahtevek sprejet, če ga predložite v enakem roku pristojnemu organu, nosilcu ali sodišču druge države članice (npr. države, v kateri stalno ali začasno prebivate). Vaš zahtevek bo potem nemudoma poslan pristojni državi.

Prenosljivi dokumenti

PODROČJE SOCIALNE VARNOSTI	DOKUMENT	ŠTEVILKA	PREJŠNJI OBRAZEC E
VELJAVNA ZAKONODAJA	Potrdilo o predpisih o socialni varnosti, ki se uporabljajo za imetnika	A1	E101 E103
DAJATVE ZA BOLEZEN	Prijava za uveljavljanje zdravstvenega zavarovanja	S1	E106 E109 E120 E121
	Upravičenost do načrtovanega zdravljenja	S2	E112
	Zdravljenje nekdanjega obmejneg delavca v državi nekdanje zaposlitve	S3	–
	Upravičenost do uveljavljanja zdravstvenega zavarovanja v okviru zavarovanja za primer nesreče pri delu in poklicne bolezni	DA1	E123
POKOJNINE	Povzetek odločb o pokojnini	P1	E205 E207 E211
DAJATVE ZA BREZPOSELNOT	Dobe, ki jih je treba upoštevati za dodelitev dajatev za brezposelnost	U1	E301
	Ohranitev upravičenosti do dajatev za brezposelnost	U2	E303
	Okoliščine, ki bi lahko vplivale na upravičenost do dajatev za brezposelnost	U3	–

Če ste bili zaposleni ali samozaposleni v več državah članicah, boste morda imeli težave pri določitvi države, v kateri morate predložiti zahtevke za invalidsko ali starostno pokojnino. Praviloma jih lahko predložite nosilcu države članice stalnega

prebivališča, če ste tam zavarovani. Nosilec države stalnega prebivališča pošlje zahtevek pristojnemu nosilcu, datum prvotne predložitve zahtevka pa se obravnava kot datum predložitve ustreznemu nosilci. Ta rešitev je vam v korist, ker je običajno lažje in preprosteje predložiti zahtevek v državi vašega stalnega prebivališča.

Zahtevek za dajatve za invalidnost se lahko predloži tudi v državi, v kateri se je invalidnost pojavila, medtem ko se lahko zahtevek za starostno pokojnino predloži tudi nosilcu države, v kateri ste bili zavarovani nazadnje, če niste bili zavarovani v državi vašega stalnega prebivališča.

POMEMBNO

Namen zgoraj navedenih dokumentov in postopkov je olajšanje čezmejnega sodelovanja med nosilci socialne varnosti več držav članic. Lahko vam pomagajo pridobiti dajatev v razumnem času in upoštevati roke za predložitev zahtevkov.

Zavedati pa se morate, da so ti roki in druge formalnosti, ki jih je treba upoštevati pri zahtevanju dajatev, odvisni od določb nacionalne zakonodaje in se zato od države do države razlikujejo.

Pristojni nosilec lahko od vas zahteva tudi predložitev informacij, dokumentov ali dodatnih dokazil, potrebnih za opredelitev vaših pravic in obveznosti. Zato ustrezne nacionalne ustanove pravočasno povprašajte po dodatnih podatkih v zvezi s postopki, potrebnimi za pridobitev dajatev.

7.3 Tuje države, tuji jeziki: to ni nujno težava

Ko delate ali stalno ali začasno prebivate v tujini, vam lahko tuj jezik, zlasti zapletena terminologija na področju socialne varnosti, povzroča težave. Neznanje tujega jezika lahko zlahka povzroči nesporazume in je lahko ovira pri vložitvi zahtevka za dajatve, spoštovanju rokov in vložitvi pritožbe.

Zahtevki in dokumenti, ki jih predložite nosilcem ali sodiščem druge države članice, ne smejo biti zavrjeni le zaradi tega, ker niso bili napisani v uradnem jeziku te države. To pomeni, da lahko svoje zahtevke, pisma ali potrdila predložite v materinem jeziku (če je ta eden od uradnih jezikov EU), kadar menite, da je to potrebno ali

ustrezno. Seveda lahko to povzroči zamudo pri odločitvi v zvezi z vašim zahtevkom, vendar vam pogosto omogoči jasno izražanje in preprečitev nesporazumov.

7.4 Nosilci socialne varnosti v državah članicah: pravi naslov v težavah

Kadar se spoprijemate s tujimi zakoni in drugimi predpisi v zvezi s socialno varnostjo, zapletenimi dokumenti in neznanimi izrazi, se za pomoč in informacije obrnite na pristojnega nosilca v kraju vaše zaposlitve ali stalnega ali začasnega prebivališča. Praviloma so vam ti nosilci pripravljene pomagati tudi v zapletenih primerih.

Včasih se je smiselno posvetovati z organom za zvezo, ki ima posebne izkušnje z obravnavo čezmejnih zadev na področju socialne varnosti.

Če podvomite o pravilnosti informacij, ki jih je posredoval nacionalni nosilec, ter o njihovi usklajenosti z določbami koordinacije, se morate najprej posvetovati z zadevnim nosilcem, ki ponovno preveri informacije. Enako velja za uradne odločitve o upravičenosti do dajatev. Ne pozabite pa na roke za uradne pritožbe.

POMEMBNO

Naslovi pristojnih nosilcev na področju koordinacije socialne varnosti v posameznih državah članicah so na voljo na spletni strani <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

7.5 Pravila EU imajo prednost

Določbe EU o koordinaciji socialne varnosti so med najbolj priznanimi pravili Evropske unije. Tako kot uredbe so pravno zavezujoči in se neposredno uporabljajo v vseh državah članicah. To pomeni, da so zavezujoči za vse in jih morajo spoštovati nacionalni organi in uprave, nosilci socialne varnosti ter sodišča.

Pravila EU imajo prednost, tudi če so v nasprotju z določbami nacionalne zakonodaje.

PRIMER

V skladu z besedilom zakonov nekaterih držav članic je za upravičenost do nekaterih dajatev še vedno potrebno državljanstvo zadevne države. Ta pogoj je odpravljen z „neposrednim učinkom“ določb EU o socialni varnosti na vse osebe, za katere veljajo.

Kljub temu se včasih pojavijo težave zaradi omejevalne razlage predpisov koordinacije, njihove nepravilne uporabe ali mnenja, da neka dajatev ne spada na njihovo področje uporabe. V takih primerih naj vas ne skrbi. Pri vseh pristojnih organih in sodiščih se lahko neposredno sklicujete na ustrezne določbe EU, če se te določbe uporabljajo v vašem primeru.

7.6 Pritožba na sodišče je vaša pravica

Razlogov za pritožbo na sodišče je lahko veliko:

- ➔ nepoznavanje ustreznih določb nacionalne zakonodaje ali zakonodaje EU ter sodne prakse nacionalnih sodišč in Sodišča Evropske unije v lokalnih ustanovah. Celo za strokovnjake je skoraj nemogoče, da bi poznali vse podrobnosti teh zakonov in jih vedno pravilno uporabljali;
- ➔ preozka ali preširoka razlaga obstoječih določb v zadevnem nosilcu. Te določbe niso vedno dovolj jasne in jih mora pogosto razložiti oseba, pristojna za njihovo izvajanje;
- ➔ pomanjkljivosti pravnih besedil in nepredvidene okoliščine, za katere je potrebna sodna odločba.

Upravičeni ste uporabiti pritožbene metode, ki jih omogoča nacionalna zakonodaja v takih ali podobnih okoliščinah, kadar menite, da je neka odločitev delno ali v celoti napačna.

POMEMBNO

Če je plačevanje vaše pokojnine ali drugih dajatev (nadomestil) začasno ustavljeno iz na videz neupravičenih razlogov, se nikar ne zadovoljite z razlagami po telefonu, tudi če govorite s pristojnim nosilcem. Vedno zahtevajte pisni sklep, da ga boste lahko priložili morebitni pritožbi.

Sodni postopki se med posameznimi državami razlikujejo. Preden začnete sodni postopek, morate izčrpati vse možnosti za pritožbo pri nosilcih socialne varnosti. Če ne upoštevate tega pravila, lahko izgubite pravico do pritožbe na sodišču. Enako velja, če po končni odločitvi nosilca, pristojnega za obravnavo vaše pritožbe, predolgo odlašate.

Zaradi zapletenosti tega vprašanja in ob upoštevanju, da je lahko najem odvetnika, ki zagovarja vaše interese na sodišču ne glede na to, ali je vaša pritožba uspešna ali ne, zelo drag, vam priporočamo, da se najprej obrnete na pravnega svetovalca, ki je usposobljen za to področje. Ti strokovnjaki vam lahko med drugim dajo natančna navodila in lahko ocenijo vaše možnosti za uspeh.

7.7 Sodišče Evropske unije

Od sprejetja predpisov Skupnosti na področju socialne varnosti pred več kot 50 leti je Sodišče Evropske unije izdalo več kot 600 sodb o razlagi določb predpisov. Večina je v korist delavcev migrantov in njihovih družinskih članov.

Ta podatek jasno kaže pomen Sodišča pri zaščiti evropskih državljanov. Njegova vloga je ključna, kadar se pojavijo dvomi o področju uporabe določb EU, njihovi uporabi v posameznih primerih in njihovi razlagi v zvezi z nacionalno zakonodajo.

Zato ni pretirano trditi, da brez sodne prakse Sodišča Evropske unije zaščita, ki jo nudijo določbe EU o koordinaciji socialne varnosti, ne bi bila tako učinkovita, popolna in zadovoljiva. Sodišče je zakoniti varuh evropskih državljanov, ki uveljavljajo svojo pravico do gibanja in bivanja znotraj Evrope.

Glede na pomembno vlogo Sodišča morate biti dobro seznanjeni s postopkom, če želite, da bo Sodišče sodelovalo pri odločanju o vaši zadevi.

- ➔ Sodišče Evropske unije ne razsoja neposredno o posameznih primerih na področju socialne varnosti. Njegove sodbe so omejene na razlago določb EU, ki veljajo za posamezen primer. Ta razlaga pa je zavezujoča za vse udeležene stranke (nacionalna sodišča, nosilce socialne varnosti, posameznike) in je torej bistvena za končno odločitev o vaši zadevi.
- ➔ Zato se ne morete neposredno pritožiti na Sodišče Evropske unije. Vedno se morate najprej obrniti na nacionalna sodišča, vendar pa ni nujno, da uporabite vse pritožbene postopke, ki jih predvideva nacionalna zakonodaja.
- ➔ Nacionalno sodišče, ki obravnava vašo zadevo, lahko v primeru dvoma zaprosi Sodišče za mnenje o razlagi posebne določbe pravil EU na področju socialne varnosti, zlasti če je od te razlage odvisna sodba v vašem primeru. Gre za „sklicevanje na predhodno odločanje“. Za takšno predhodno odločanje lahko zaprosijo vsa zadevna nacionalna sodišča, tudi prvostopenjska. Če proti odločitvi nacionalnega sodišča ni več mogoča nobena pritožba, mora to sodišče zaprositi za predhodno odločanje. Vedno lahko predlagate, da se sodnik o vašem primeru posvetuje s Sodiščem Evropske unije.
- ➔ Nazadnje obstaja tudi možnost, da Evropska komisija napoti zadevo na Sodišče, kadar oceni, da so nacionalni zakoni in predpisi nezdružljivi s pravili EU (tako imenovani „postopek za ugotavljanje kršitev“). Ta postopek se lahko začne, ne da bi pred tem uporabili vse nacionalne pritožbene postopke in ne da bi se nanašal na konkreten posamezen primer. Ta postopek je dolgotrajen in se je v več kot 600 odločbah Sodišča uporabil le nekajkrat. Več kot 90 % sodb pa je bilo izdanih na zahtevo po predhodnem odločanju, ki jo je predložilo nacionalno sodišče.

V večini primerov zadeve ni treba predložiti Sodišču, ker je obstoječa sodna praksa dovolj jasna, da se lahko sprejme odločba o vaši zadevi. Zato je pomembno, da odvetniki, pravni svetovalci in nacionalna sodišča dobro poznajo to sodno prakso.

8. Druga vprašanja

Namen tega vodnika je omogočiti splošno predstavo o tem, kako so evropski državljani, ki uveljavljajo svojo pravico do svobodnega gibanja, zaščiteni z določbami EU o koordinaciji socialne varnosti. Navedene informacije vam lahko pomagajo, da ugotovite, ali te določbe zajemajo vaš primer ter katere so lahko vaše pravice in obveznosti.

Kakor smo že napisali, jasni nasveti o posameznih primerih niso možni. Zato boste lahko tudi po prebiranju tega vodnika še vedno imeli številna vprašanja. V tem primeru vam priporočamo, da se posvetujete s pristojnimi lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi ustanovami (nosilci) in organi. Ker zakonodaja EU le koordinira nacionalne sisteme socialne varnosti, bo ocena vašega primera vedno odvisna od nacionalnih pravnih določb, ki se uporabljajo za vaš primer. Zato je v večini primerov bolje, da se za nasvet in informacije obrnete na nacionalne organe, ki poznajo pravila EU in svoje domače zakone.

Če navkljub vsemu na svoja vprašanja ne boste dobili odgovorov, ima EU na voljo več informacijskih orodij in načinov za reševanje težav.

- ➔ Generalni direktorat Evropske komisije za zaposlovanje in socialne zadeve ureja spletno stran o pravilih EU na področju socialne varnosti (<http://ec.europa.eu/social-security-coordination/>).

Poleg informacij o pravicah iz socialne varnosti v primerih, ki zadevajo več kot eno državo članico, ta spletna stran vključuje veliko pogosto zastavljenih vprašanj ter omogoča dostop do zakonodajnih besedil in številnih s tem povezanih pojasnil.

- ➔ Storitev Kažipot za državljane je brezplačna svetovalna služba na voljo vsem državljanom držav članic EU in EGP (Norveška, Islandija in Lihtenštajn) ter je dostopna prek spleta (<http://ec.europa.eu/citizensrights/>). Ta svetovalna služba državljanom omogoča, da uveljavljajo svoje pravice in izkoristijo možnosti na enotnem trgu, tako da jim zagotavlja praktične, prilagojene odgovore na posamezna vprašanja o prostem gibanju in državljanskih pravicah na ozemlju EU in EGP.

Državljanom prav tako svetuje v zvezi z ukrepi za reševanje težav, ki bi jih morda imeli pri uveljavljanju svojih pravic, in jih usmeri k organu (uradnemu ali neodvisnemu, na ravni EU, nacionalni ali lokalni ravni), ki jim lahko nadalje pomaga.

- ➔ Služba Europe Direct zagotavlja informacije o vseh zadevah, povezanih z EU, ter tudi posreduje poizvedbe drugim informacijskim in svetovalnim virom na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni, vključno s Kažipotom za državljane (<http://ec.europa.eu/europedirect/>).
- ➔ Solvit je omrežje, ki ga je Evropska komisija oblikovala skupaj z državami članicami (vključno z Norveško, Lihtenštajnom in Islandijo), z namenom reševanja težav med nacionalnimi upravami, ki jih imajo posamezni državljani in podjetja zaradi nepravilne uporabe pravil na notranjem trgu. Pomaga pri oblikovanju izvensodnih (neuradnih) rešitev za pritožbe v zvezi z nepravilno uporabo zakonodaje o notranjem trgu s strani javnih organov (<http://ec.europa.eu/solvit/>).
- ➔ Če menite, da je nacionalna zakonodaja posamezne države članice ali da so upravne prakse ustanov te države v navzkrižju z določbami EU o koordinaciji socialne varnosti, se lahko pritožite Evropski komisiji. Če država članica ne izpolnjuje zakonodaje EU, je Komisija pristojna (ukrepanje zoper neizpolnjevanje obveznosti), da kršitve odpravi in po potrebi napoti zadevo na Sodišče Evropske unije.

Uporabne spletne povezave

Informacije o koordinaciji socialne varnosti v Evropi:

<http://ec.europa.eu/social-security-coordination>

<http://ec.europa.eu/social-security-directory>

<http://ehic.europa.eu>

<http://www.tress-network.org>

Informacije o prostem gibanju delavcev:

<http://ec.europa.eu/free-movement-of-workers/>

Informacije o nacionalnih sistemih socialne varnosti:

<http://www.ec.europa.eu/missoc>

Orodja za reševanje težav:

<http://ec.europa.eu/citizensrights>

<http://ec.europa.eu/europedirect>

<http://ec.europa.eu/solvit>

Evropska komisija

Določbe EU o socialni varnosti – Vaše pravice med gibanjem v Evropski uniji

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije

2011 – 58 str. – 14,8 × 21 cm

ISBN 978-92-79-17678-4

doi:10.2767/96692

Ta vodnik je posodobitev publikacije *Določbe Skupnosti o socialni varnosti* (KE-64-04-022-SL-C, ISBN 92-79-00008-X). Mobilnim evropskim državljanom zagotavlja posodobljene informacije in jim omogoča, da so med gibanjem po državah članicah EU seznanjeni s svojimi pravicami iz socialne varnosti. Vodnik podrobno opisuje koordinirane določbe EU o socialni varnosti in pojasnjuje pravice delavcev, turistov, študentov, brezposelnih ali drugih neaktivnih oseb, upokojenцев ali državljanov tretjih držav.

Ta publikacija je na voljo v tiskani obliki v vseh uradnih jezikih EU.

Kako do publikacij Evropske unije

Brezplačne publikacije:

- na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na predstavništvih ali delegacijah Evropske unije. Njihovi kontaktni podatki so na voljo na spletni strani <http://ec.europa.eu> ali po faksu +352 2929-42758.

Publikacije, ki so naprodaj:

- na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Plačljive naročnine (na primer na *Uradni list Evropske unije* ali zbirke odločb sodne prakse Sodišča Evropske unije):

- pri prodajnih zastopnikih Urada za publikacije Evropske unije (http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm).

Vas zanimajo **publikacije** Generalnega direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti?

Lahko si jih prenesete oziroma se nanje brezplačno naročite na spletni strani:

<http://ec.europa.eu/social/publications>

Na spletni strani <http://ec.europa.eu/social/e-newsletter> se lahko tudi naročite na brezplačno elektronsko glasilo Evropske komisije *Socialna Evropa*.

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/social europe

Urad za publikacije

ISBN 978-92-79-17678-4

9 789279 176784